

Ο ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΧΜΕΤ ΑΓΑ

(Λαϊκὴ παράδοσις)

I

ΠΙ Τουρκοκρατίας ἔζη ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς, τοῦρκος ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος. Εἶχε δὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ὡς τιμάριον, ἐν χωρίῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶχε διορίσει τοποτηρητὴν καὶ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ τὸν κύρ Γιάννην, ἕνα τῶν προκρίτων τοῦ χωρίου.

Ἡ τύχηρὸς ἦτο ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς ἢ πολὺ εὐφυὴς εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ. Βεβαίως καλλίτερον καὶ ἄξιον αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ εὔρη. Ὁ κύρ Γιάννης ἐγνώριζε καλῶς ὅλους τοὺς συγχωρίους του, ἦτο δραστήριος, νοσημονέστατος, πανούργος καὶ πρὸ πάντων κακὸς καὶ ἀμειλίκτος.

Εἰσέπραττεν ἐπιμελῶς τὰς προσόδους καὶ τὰ νενομισμένα δικαιώματα τοῦ αὐθέντου του, ἐπλούτιζε δὲ καὶ ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἀμφοτέροι ἦσαν εἰς ἄκρον ἠυχαριστιμένοι.

Διὰ τὰ κατορθώθη ὅμως ἀμφοτέρω ταῦτα εὐχερῶς ὁ κύρ Γιάννης ἦτο βίαιος καὶ τυραννικός εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐμάστιζεν ἀμειλίκτως τοὺς βαγιάδες τοῦ χωρίου. Ἄν καὶ χριστιανός, ἀνεδείχθη οὕτως εἰπεῖν τουρκότερος τῶν Τούρκων καὶ δὲν ὑπῆρχε καταπίσις, βάσανος καὶ θηριωδία, ἢ νὰ μὴ μετῆλθεν ἐπὶ τῶν δυστυχῶν χωρικῶν. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι ἦτο πολὺ κακὸς καὶ ἀπλαγχνὸς ἄνθρωπος διὰ τὰ φέρηται οὕτω πρὸς τοὺς ὁμοφύλους καὶ ὁμοθρήσκους του, μὴ φειδόμενος οὔτε αὐτῶν κἄν τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν.

Καὶ οἱ ταλαίπωροι βαγιάδες ἐπασχον τὰ πάνδεινα ἐκ τοῦ τέρατος αὐτοῦ, εὐχόμενοι μόνον ἐνδομύχως εἰς τὸν Θεὸν νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τῶν ἐνδύχων του τὸ ταχύτερον. Διότι οὐδεμίαν ἄμυναν ἠδύναντο ν' ἀντιτάξωσι κατὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ἰσχυροῦ καὶ φοβεροῦ Ἀχμέτ ἀγᾶ, εἰς μάτην δὲ ἀπεπειράθησαν πολλάκις νὰ ὑποθάλωσι παράπονα, διότι ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς εἶχε πάντοτε ἀπεριόριστον καὶ ἀκλόνητον εὐνοίαν καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν τοποτηρητὴν του, ὅστις, ἐννοεῖται, ἐφρόντιζε νὰ τὴν καλλιεργῇ πάντοτε διὰ γενναίων φιλοδωρημάτων εἰς βάρους βεβαίως καὶ δαπάναις τῶν δυστυχῶν ὑποδοῦλων χωρικῶν.

II

Μετὰ καιρὸν ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀχμέτ ἀγᾶ ἠσθένησε βαρέως.

Μαθὼν τοῦτο ὁ ἀγᾶς ἐλυπήθη καὶ ἀνησύχησεν, ἀπέστειλε δὲ πρὸς αὐτόν τὸν γραμματέα του διὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγείας του

καὶ τῷ εὐχρηθῆ ἕξ ὀνόματός του ταχεῖαν ἀνάρρωσιν, ἔτι δὲ καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ 3,000 γρόσια, καθυστερούμενα ἐκ τῆς τελευταίας λογοδοσίας τῆς διαχειρίσεώς του.

Ὁ κύρ Γιάννης ἐμειδίασε διὰ τὴν τελευταίαν διαταγὴν τοῦ ἀγῶ καὶ μετὰ μικρὰν σκέψιν εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον :

— Νὰ εἰπῆς ἀπὸ μέρους μου τοῦ πολυχρονεμένου Ἀχμέτ ἀγῶ ἐφέντη μας, ποῦ ὁ Θεὸς νὰ κόβῃ ἀπὸ τῆς ἡμέραις μου νὰ τοῦ δίνῃ, προσκυνῶ δουλικῶς τὸ χατήρι του καὶ φιλῶ τὴν σκούταν του. Νὰ μὴ ἀνησυχῇ δὲ διὰ τὰ γρόσια καθόλου, γιατί δὲν θὰ χάσῃ οὔτε ἓνα ἄσπρον. Τὰ ἔχω ἔξασφαλισμένα.

Ἐπανῆλθεν εἰς τὸν αὐθέντην του ὁ ἀπεσταλμένος γραμματεὺς καὶ τῷ ἀνεκοίνωσε πιστῶς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ τοποτηρητοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Ἀχμέτ ἀγῶς, γνωρίζων κατὰ βάθος τὸν κύρ Γιάννην, καθησύχασεν ἔκτοτε τελείως. Ἐσκέφθη δέ, ὅτι ἦτο πλέον ἀδύνατον νὰ χάσῃ τὰ χρήματά του καὶ ὅτι ὁ πιστὸς τοποτηρητής του καὶ ἀποθνήσκων ἀκόμη θὰ ἐφεύρισκεν ἐν τῇ ἀνεξαντλήτῳ πανουργία του τρόπον νὰ πληρωθῇ. Ἄλλως τε ὁ τοποτηρητής του ἦτο καὶ πλούσιος καὶ πιθανὸν νὰ διενόητο νὰ τὸν καταστήσῃ κληρονόμον του.

III

Ἡ νόσος τοῦ κύρ Γιάννη ἔβαινε ἐπὶ τὰ χεῖρα. Νοήσας δὲ τοῦτο καὶ φοβηθεὶς, μὴ ἀποθάνῃ, ἐκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του τοὺς προύχοντας καὶ γέροντας τοῦ χωρίου καὶ τοῖς εἶπεν ἐν συντριβῇ καρδίας :

— Δὲν εἶμαι καλά, ἀφεντάδες μου, τὸ αἰσθάνομαι. Καὶ διὰ τοῦτο σᾶς ἐπροσκάλεσα ἐδῶ ὄνους νὰ συχωρεθοῦμε. Χριστιανὸς εἶμαι· κ' ἐγώ. Σᾶς ἔκαμν πολλὰ κακὰ καὶ μετανοῶ τώρα πικρῶς. Συχωρᾶτε με, ἀδελφίκα, συχωρᾶτε με !

— Χριστὸς καὶ Παναγιά, τί εἶν' αὐτά, ποῦ λές, ἀφέντη μας ; Δὲν ἔχεις τίποτα καὶ θὰ γίνῃς καλά, ὅπως ὅλοι εὐχόμεθα. Κουράγιο ἀφέντη, κουράγιο. Ἐπειτα δὲν σοῦ ἔχομεν καὶ κανένα παράπονον κανεὶς ! . . .

— Μά, βλέπω δὲν με συχωρᾶτε, ἀδελφίκα ! εἶπε μετὰ στεναγμοῦ καὶ κατηφῆς ὁ Κύρ Γιάννης. Ἀχ, τί κακὸς ποῦ ἔμουν ! . . .

— Θεὸς φυλάξοι ! διέκοψαν ὅλοι, ἐν ταρχῇ. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συχωρέσῃ, ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρέσῃ !

— Ἄ, εὐχαριστῶ ὅλους. Ἄλλ' ἀκούσατε καὶ ἐν ἄλλο. Θέλω νὰ μοῦ κάμετε μίαν χάριν, ἂν θέλετε ν' ἀποθάνω ἡσυχος καὶ εὐχαριστημένος. Δὲν ἐφάρθηκα καλά εἰς τὴν ζωὴν μου. Ἡμουν πολὺ κακὸς, μάστιξ, ἄγριος, τύραννος, θηρίον εἰς σᾶς καὶ ὅλον τὸ χωρίον μας. Ἐχω εἰς τὴν ψυχὴν μου μεγάλον βάρος ἁμαρτιῶν καὶ ρε πνίγουν αἱ ἀδικίαι καὶ τὰ ανομήματά μου. Ἐνας δὲ μόνον τρόπος ὑπάρχει νὰ μὲ συχωρήσῃ καὶ μὲ δεχθῇ ὁ Θεὸς καὶ νὰ ἐξιλειωθῶ ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἀκούσατε. Μόλις ξεψυχήσω, νὰ συναχθῇ ἐδῶ ὅλον τὸ χωρίον μας, γέροντες, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ νὰ μὴ μὲ κλάψῃ κανεὶς, ἀλλὰ νὰ μοῦ περάσετε εἰς τὸν λαιμὸν ἓνα χονδρὸ σχοινὶ καὶ νὰ σύρετε τὸ πιῶμά μου τρεῖς φοραὶς γύρω τοῦ χωρίου μας !

Οἱ ἀκούσαντες τὴν ἐξιλαστήριον αὐτὴν παρὰ κλήσιν ἐξηγέρθησαν φρι-

κιῶντες ὅλοι καὶ ἀπεκρίθησαν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πράξουν ποτὲ τοιαύτην ἐσχάτην ἀσέβειαν κατὰ τοῦ σεπτοῦ λειψάνου του καὶ νὰ μὴ τοὺς τὸ χρεωστῇ ὁ Θεὸς νὰ τὸν χάσωσιν!

Ἡ πάσχουσα ὅμως ἀλώπηξ, ἐν σφοδρότερα συγκινήσει καὶ ἀπομάσσοσα ψευδῆ δάκρυα, προσέθηκεν ἰκετευτικῶς :

— Ἄχ, τώρα φαντάζομαι πόσον σᾶς ἐτυράνησα. Ἀνάθεμα τὴν ὥρα, ποῦ ἐγεννήθηκα. Ἐχετε δίκαιον νὰ εἶσθε πρὸς ἐμὲ τόσῳ σκληροί. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὲ συγχωρήσῃ ἄλλως ὁ Θεός. Ἄν εἶσθε χριστιανοί, μὴ μοῦ τὸ ἀρνηθῆτε καὶ ὁ Θεός νὰ σᾶς δώσῃ χίλια καλά. Τὸ θέλω καὶ τὸ ἀπαιτῶ πρὸς τιμωρίαν μου καὶ ἐξίλασμόν. Ἐγὼ μετὰ τὸν θάνατόν μου δὲν θὰ αἰσθανθῶ τίποτε, θὰ σώσω ὅμως μὲ αὐτὸ τὴν ἁμαρτωλὴν καὶ κακοῦργον ψυχὴν μου.

Οἱ γέροντες ἐνέδωκαν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν σιδηρᾶν ἐπιμονὴν του καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ ἐκτελέσωσι τὴν τελευταίαν του θέλησιν. Αὐτὸς δὲ διὰ πᾶσαν ἀσφάλειαν ὤρκισεν αὐτοὺς περὶ τούτου εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ κύρ Γιάννης ἀφῆκε τὴν ὑστάτην πνοήν. Κατὰ τὸ ψυχορράγημά του δὲ συνήχθη ὅλον τὸ χωρίον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ μόλις ἐξέπνευσεν, ἐπέρασαν εἰς τὸν λαϊκόν του τὸν βρόχον καὶ ἔσυραν τὸ πτωμά του τρίς κύκλῳ τοῦ χωρίου. Ἐξετέλειαν οὕτω τὴν τελευταίαν του θέλησιν καὶ ἐπίμονον παράκλησιν καὶ τὸν συνεχώρησαν ἀπαξάπαντες εἰλικρινῶς, πολλοὶ δὲ καὶ ἔχυσαν δάκρυα συμπαθείας διὰ τὸν μετανοήσαντα οὕτως ἁμαρτωλὸν ὁμόθησκον καὶ συμπολίτην των.

IV

Ἄλλ' ἔπρεπε ν' ἀναγγείλωσι τὸν θάνατον τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ εἰς τὸν αὐθέντην τοῦ χωρίου Ἀχμέτ ἀγᾶν. Καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν προυχόντων ἀπεστάλη πρὸς αὐτὸν πρὸς τοῦτο.

Ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς ὅμως εἶχε πληροφορηθῆ αὐθημερόν τὰ διατρέξαντα παρὰ δύο Τούρκων, κατοίκων τοῦ χωρίου, οἵτινες, ἰδόντες μετὰ φρίκης τὸν τοποτηρητὴν του συρόμενον περὶ τὸ χωρίον, ὡς κῦνα, ὑπὸ τῶν ὑποτελῶν του, ἔσπευσαν νὰ τῷ ἀναγγείλωσι τὸ στασιαστικὸν τόλμημα.

Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς, ὅστις εἶχεν ἐξοργισθῆ κατὰ τῶν χωρικῶν τοῦ τιμαρίου του, μόλις εἶδεν ἐνώπιόν του τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς προσκυνήσαντα καὶ ἀναγγέλλοντα τὸν θάνατον τοῦ τοποτηρητοῦ αὐτοῦ, ἐμάνη κατ' αὐτῶν, τοὺς καθύβρισε καὶ ἠπειλήσε τὰ ἔσχατα :

— Μοῦ τὸν ἐσκοτώσατε, μοῦ τὸν ἐπνίξατε, σκυλιὰ ἄπιστα! Θὰ μοῦ τὸ πληρώσετε ὅμως πολὺ ἀκριθὰ αὐτό. Ὅλα τὰ ἔμαθα, ὅλα. Θὰ σᾶς ἐξολοθρεύσω, βρωμεροὶ γκιαούρηδες Ὀλους θὰ σᾶς περάσω ἐν στόματι μαχαίρας. Ἀλάτι θὰ τὸ σπείρω τὸ χωριό σας, κιαρίριδες!

Οἱ δυστυχεῖς χωρικοὶ κάτωχοι ἤκουσαν τὰς ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς τοῦ αὐθέντου των. Ἐπειδὴ δὲ εἶδον, ὅτι τῷ ὄντι ἐκεῖνος ἐγνώριζε λεπτομερῶς τὰ διατρέξαντα, τῷ διηγήθησαν, στεναζόντες καὶ ὀδυρόμενοι, πιστῶς τὰ πάντα καὶ ὅτι ἢ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τοποτηρητοῦ σκηνή ἦτο ἢ τελευταία καὶ αὐστηρὰ θέλησις τοῦ μαχαίτου πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Ταῦτα δὲ ἐβεβαίωσε καὶ ἢ χήρα του, ἣτις εἶχε παρακολουθήσει τὴν ἐπιτροπὴν.

Τότε ὁ Ἄχμετ ἀγᾶς ἐμάντευσε τὰ πάντα. Εἶδεν, ὅτι ὁ πιστὸς τοποτηρητὴς του, ὅστις ζῶν εἶχε μαστίσει τὸ χωρίον του, ἠθέλησε καὶ νεκρὸς ἀκόμη νὰ τὸ τυραννήσῃ. Ἐνθυμηθεὶς δὲ καὶ τὴν διαθεθαίωσίν του, ὅτι δὲν ἤθελε χάσει ποτὲ ὅσα ἐκ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ τῷ ὄφειλε γρήματα, ἐθαύμασε τὴν πονηρίαν καὶ κακίαν του. Καὶ προσποιούμενος, ὅτι οὐδεμίαν τῶν ἐξηγήσεων τούτων πιστεύει, ἀπέπεμψεν ἀγρίως τὴν ἐπιτροπὴν.

V

Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον εἰς τὸ χωρίον κατηρεῖς καὶ ἔντρομοι. Διεσκέφθησαν δὲ τίνι τρόπῳ ἠδύναντο ν' ἀποφύγῃσι τὴν ὑπὸ τοῦ Ἄχμετ ἀγᾶ ἀπειληθεῖσαν πανωλεθρίαν τοῦ χωρίου των καὶ εὔρον τὸ μέσον, δι' οὗ νὰ ἐξυμενίσωσι τὸν ἀδυσώπητον αὐθέντην των. Ἀμέσως ὑπέβαλον ὅλον τὸ χωρίον εἰς ἐκτάκτους ἐράνους καὶ συνέλεξαν περὶ τὰς 10,000 γρόσια, ἅτινα ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ μετέφερε μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸν ἀγᾶν, ὡς εὐτελεῖ προσφορὰν καὶ μικρὰν ἔνδειξιν ἀφοσιώσεως τοῦ ὑποτελοῦς αὐτῷ χωρίου.

Ὁ σκληροτράχηλος ἀγᾶς ἐπέισθη ἐπὶ τέλους, ὅτι ἦσαν ἀθῶοι τοῦ φόνου τοῦ ἐπιτηρητοῦ αὐτοῦ καὶ τοὺς συνεχώρησεν. Ἡὐλόγησε δὲ τὴν μνήμην τοῦ ἐπιτηρητοῦ του, ὅστις διὰ τῆς μεθόδου τῆς μετανοίας του τῷ ἀπέδωκεν ὑπερτριπλάσια τῶν ὀφειλομένων.

Καὶ οἱ ταλαίπωροι ῥαγιάδες, νοήσαντες ἐπὶ τέλους τὴν παγίδα, εἰς ἣν ἔρριψεν αὐτοὺς ὁ ἀλιτήριος καὶ παγκάκιστος κύρ Γιάννης, ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἴδια, καταρώμενοι καὶ ἀναθεματίζοντες τὴν ἀπαισίαν μνήμην καὶ τὴν διαβολικὴν ψυχὴν του καὶ ἐκπληττόμενοι, πῶς ὁ θεοκατάρτος αὐτὸς ἦτο τόσῳ κακὸς ἄνθρωπος, ὥστε οὐ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ νεκρὸς ἀκόμη τοὺς ἐτύραννησεν.

(Ἐξ Ἄργους)

Δ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ HEINE

Ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν κρυμμένην
 ἀπ' τὰ κρυφὰ φιλιὰ ποῦ σὲ μεθοῦν.
 ἀπὸ τὰ μάτια ποῦ γλυκὰ γελοῦν
 τί νόμισες αἰώνιο πῶς θὰ μένη;

Ὅ,τι στὴ γῆ ἀγάπησες σ' ἀφίνει
 σὰν ὄνειρο ξεγνιέται καὶ περνᾷ
 κάθε καρδιὰ ποῦ ἀγάπησε ξεγνᾷ
 καὶ κάθε μάτι ποῦ γελοῦσε σβύνει...

Σμόρνη, 1904.

ΑΓΓ. Ν. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ